

Шумук Д.

Алла Горська – світлий дух України⁶⁷

Це визначення я прочитав у статті "І смерть була, як смолоскип", надрукованій в журналі "Україна", ч.27, 21 липня 1990 р. У ній цитуються висловлювання про Аллу Горську присутніх на 20-річних поминках по її смерті. Особливої уваги заслуговують висловлювання її колег-художниць: Людмили Семикіної і Галини Севрук. Вони приємно здивували мене з двох причин: по-перше, глибоким, влучним і інтелектуально-художнім та психологічним виявом внутрішнього духовного ества Алли Горської; по-друге, тим, що за життя

---

⁶⁷ "Українські вісті", 20 січня 1991 року

ШУМУК Данило (1914 – 2004) – відомий діяч укр. нац.-визвольного руху. Дисидент, багаторічний політв'язень. Загалом відбув 41 рік ув'язнення (1935-39, 1945-49, 1957-67, 1972-87), останні 5 років — заслання.

Алли Горської між ними трьома стояв "холодок", але той "холодок" був видержаний на високому культурному рівні, і тому він нікому і нічому не заважав. Думаю, що там йшлося про розбіжності у поглядах на мистецтво і його завдання.

Знаючи це все, раптом читаю визначення Л.Семикіною величавого образу Алли Горської: "Алла не могла прощати, того, що її дурили. Їй хотілося знати все за найвищою пробою правди. Вона, як прапор, ходила на вечори. Вона притягала до себе, як магніт. Вона розкривалася, як рожа. І засвічувалась від себе. Алла мислила масштабно, ясно, по-державному. Мала колосальний доробок власних осмислень, могутнє силове поле – захоплювала у нього людей, переконувала. Їй вірили. Вона – символ нашої святості. Місця собі не знаходила: чому ми такі негідники і раби, чому і по сей день хворіємо хутором, не можемо вийти на ту орбіту, яка б Україну високо підняла?! Вона вміла протестувати."

Остання цитата Л. Семикіної нагадала мені "блукання" з Аллою по Києву в 1969 році. Проходячи повз Верховної Ради, Алла, глянувши на той будинок, запитала; "Які думки вам, Даниле, навіває оцей будинок"

– Я вже давно звик до суцільної фальші, і тому став байдужим, - відповів я.

– О! Ні, Даниле, до цього не можна бути байдужим. Це глум над Україною, я б легше переносила, коли б на тому будинку було написано:

Адміністрація по виконанню директив Кремля. Всі ці лялькові назви нібито столичних установ мене ображають і дратують. Вони нам підставили ляльку і примушують сприйняти її за реальність і таким чином із усіх нас роблять дурнів і безхребетних тварин.

Отоді я почав відкривати для себе дійсну Аллу, велику Аллу. Все сказане Аллою я почав бачити в її обличчі, у її ході і в гордо поставленій голові й очах. Мені стало соромно, що я до того часу не знав, з ким розмовляю, і тому серйозно не думав над відповідями на її запити.

Звідти ми пішли на територію Печерської лаври. Алла підняла голову на ті величезні споруди і, дивлячись на них, сказала:

– Що ми варті у порівнянні з тими своїми прапредками, які будували оці святині? Що варті наші доктори, професори і академіки, які по-рабськи схиляють голови перед тою так званою Верховною Радою, із цими, що творили оцю святиню?

У 1969-70 роках я жив і працював за 37 км. від Києва у піонерському таборі "Дніпро". Був я там сторожем і інтенсивно писав свої спомини. У центр Києва приїздив часто, бо треба було, щоб хтось надрукував їх на машинці. Ночувати найчастіше заходив до Горських-Зарецьких. У їхній хаті мені було найзатишніше. У них я почував себе вільно, як у своїх рідних. У них зберігалися мої найцінніші книжки. Магабгарата з екслібрисом "Світоvida"

роботи художника Заливахи залишилась у тій хаті і понині.

Сімейні взаємини у тій хаті були демократичні. У них не відчувалося залежності одного від одного. Віктор своїм характером був зовсім інший від своєї дружини Алли, а їх син, Олесь, також вже мав свої виражені риси характеру. Він був обдарований скромністю, спостережливістю і здібністю робити свої висновки із всього, що діялося навколо нього, і на всіх і на все мав свій погляд.

Одного разу в моїй присутності до Алли прийшов її батько. І з першого погляду я побачив у ньому дуже сильну особистість, яка всюди над всіма домінує. Це був чоловік високий, гарно зложений, з природньо гордо поставленою головою і надзвичайно вольовим виразом обличчя. У розмові з людьми він своїм абсолютно самовпевненим, вольовито-владним голосом, поставою і виразом обличчя до тої міри домінував над всіма, що всі навколо нього наче б корчилися і ставали зовсім малими і безвладними. Одна тільки його любима дочка Алла не піддавалася тій силі свого батька. Однак, незважаючи на те все, у Києві ходили чутки, що ніби він десь сказав: «Надія Світлична забрала у мене дочку».

Мені пояснювали це тим, що Н. Світлична вчила Аллу української мови. Я особисто не вірив у те, що батько Алли міг так сказати, бо він знав, що його дочка не з тих, щоб хтось міг її забрати. Він

знав краще всіх, що його дочка є яскраво виражена вольова особистість. Вона ні на кого не дивилася знизу вверху.

З Н.Світличною в Алли були особливі відносини. Алла зі своїм чоловіком виїжджала з Київської області на роботу на цілий місяць, іноді і на довше, а хату і сина залишали на догляд Н.Світличної. До Н.Світличної Алла ставилась як до меншої сестри і часто допомагала їй. Вони мали повне довір'я одна до одної.

Алла була оригінальною особистістю, для неї не було "метра", який би її зміряв. Вона не підлягала ніяким вимірам. Вона одягалась іноді по-старосвітському, іноді по-робочому, а іноді з особливим "шик-модерн". У неї не існувало оце: а що люди скажуть. Для неї не було норми, вона сама собі була нормою і метром.

Такою "філософією мудрості", як : "Ой краще промовчати, щоб гірше не було", - Алла Горська гидувала і зневажала тих людей, які трималися тої "філософії".

Після перших арештів київської і львівської творчої інтелігенції в 1965 році кагебісти організовували віча по всіх університетах, інститутах і установах з метою переконати слухачів, що вони розкрили дуже небезпечне кубло українських буржуазних націоналістів і агентів ЦРУ. Всі слухачі мовчали, мовчали і "друзі" арештованих. Одна тільки Алла Горська гордо піднялася і сказала:

"Ви брешете про найкращих наших людей. Давайте відкритий народний суд."

Оратор замовк, всі з великим дивом дивилися на Аллу. Оце з того часу почала за нею ходити смерть, бо такої великої тюрми, у якій вмістилася б Алла Горська, не було.

З того часу на Аллу почали дивитися, як колись у Франції дивилися на Жанну д`Арк. Рівних їй не було. Один тільки Василь Стус був наче б її духовним братом, і в них це відчуття було одне до одного. Вони – це тяглість духовної краси, благородства і мужності нашої нації. Це духовний стрижень нашого народу.

Хай живе пам`ять про них у віках вічних!!!